

Llegiu atentament aquest prospecte

Karen Havelin

Traducció de Bel Olid

Narratives

«En aquesta novel·la, Havelin s'enfronta a la vergonya i l'estigma que sovint s'associen als problemes de salut de les dones, i ens ofereix una narració que no veiem sovint: una dona que viu amb, i malgrat, la seva malaltia.» — *Ache Review*

«Havelin ha sabut il·lustrar les maneres en què el dolor controla tot allò que ens importa. Les vides queden alterades, les relacions s'atrofien, els pensaments estan engabiats i el diagnòstic mèdic a llarg termini queda reduït a un prospecte. El dolor és un lloc solitari... Per a aquells que voleu entendre el cost físic i emocional del dolor, i per a aquells que viviu aïllats en el propi dolor, aquest llibre pot oferir-vos respostes.» — *World Literature Today Review*

«Un relat punyent i bell sobre què és viure amb una malaltia crònica mentre intentes construir una vida autònoma, narrat en ordre cronològic invers. El meu debut preferit de l'any.» — *HeadStuff*

«Aquest intens estudi de l'endometriosi, els seus dolors agònics i el paper negligent de la ciència mèdica, és realment poderós... Havelin et desafia a allunyar-te'n, però no pots fer-ho.» — *Guardian*

«Karen Havelin escriu amb una sensibilitat i una gràcia sorprenents sobre la vulnerabilitat del cos. El seu debut és una revelació.»
— Alexandra Kleeman

**Llegiu atentament
aquest prospecte**

Narratives
142

Títol original: *Please read this leaflet carefully.*
Keep this leaflet. You may need to read it again.

© 2019 Karen Havelin
per acord amb Pontas Literary & Film Agency

© 2022 Bel Olid, per la traducció

© Paz Olivares Droguett, per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo
Disseny de cobertes: Felipe Román Osorio

Primera edició: març de 2022
ISBN: 978-84-19017-11-6
DL B 3595-2022
Imprès a Romanyà Valls SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Llegiu atentament aquest prospecte

No el llenceu. Potser us caldrà tornar-lo a llegir.

Karen Havelin

Traducció de Bel Olid

Angle Editorial

*El que dius, ho dius en un cos; no pots dir
res fora d'aquest cos.*

*Pàgina 59, làmina 105
de l'Evangeli de Felip*

No cal que et portis bé.

*No cal que recorris cent quilòmetres de genolls
a través del desert per penediment.*

*Només cal que li permetis a l'animaló suau que és el teu cos
que estimi el que estima.*

Mary Oliver

PRIMERA PART

A cor què vols

2016

Fa molts anys que considero que és un fet indiscutible que el cos de les dones és un gra al cul. Malgrat que té talents únics, des de la joventut el devasten huracans, neu i pluja. Punxades i dolors, bogeria premenstrual, bogeria menstrual, bogeria postmenstrual, bogeria per les pastilles; onades de ràbia i tristesa incontrolables, pes i libido fluctuants, infeccions d'orina, candidiasis, per no parlar de l'ampli ventall de canvis desbordants que significa l'embaràs. Hi ha milers de coses que s'inflen, fan mal, punxen i penguen. Milers de llocs on pot ficar-se't un càncer epònim (pits, úter, ovaris) i milers de malalties específicament femenines. El cos dels homes sembla un parc assolellat, si els comparem.

Tinc els peus als camals freds, metàl·lics.

—Ja ha passat tot un any? Deu ser bon senyal, oi?

—Sí, he estat prou bé.

La ginecòloga em fa un senyal petit, eficient, amb la mà, perquè m'hi acosti i baixo una mica més per arribar a la vora. A sota meu, el protector de paper s'arruga contra

el coixí de polipell de la llitera. La doctora és una dona intel·ligent amb una mica d'accent, que sembla que no tingui mai pressa. En deu tenir seixanta-i-pocs, du una mitja melena grisa i suau, i no s'ha posat Botox a la cara. Crec que ha sigut feliç a la vida.

Em recolzo i em concentro en els forats de mides irregulars de les rajoles del sostre, mirant de no posar-me tensa contra la punta de l'espècul que treballa. Per sort, sap el que es fa i gairebé no em fa mal.

—Com està la nena?

—Molt bé. Ja ha fet dos anys.

—Encara no has decidit si en vols més?

Em parla des d'entre els meus turmells.

—Doncs és que m'acabo de divorciar, així que ara mateix ja tinc prou feina.

Parlar-li del meu divorci mentre tinc les cavitats corporals obertes de bat a bat és una mica massa.

—Ah. Bé, només en tens trenta-cinc, encara tens temps.

Afortunadament, la doctora és ràpida. Acaba d'agafar la mostra i treu l'espècul. Abaixa els llums i agafa el gel per preparar l'ecografia vaginal.

—Llavors, et perdrem perquè te'n tornes a Noruega?

—No, de moment no n'hi ha cap perill.

Només hi he tornat una vegada, des que vaig marxar als vint-i-nou, fa sis anys. La meva família m'ha pressionat sense parar perquè torni a casa des que vaig acabar el màster. Encara hi van insistir més quan ens vam separar amb en Nick i vaig passar a estar sola amb l'Ella la major part del temps.

Comença l'ecografia i miro la forma dels meus òrgans interns, criatures esfèriques, fugisseres, de les profunditats del mar, contra la pantalla borrosa. Em mossego el llavi i crec veure alguna cosa estranya, però em passa sempre. No entenc com hi troba sentit, en aquestes imatges.

—Com ho veus?

Calla una estona, fent clics i arrossegant la ratlla de mesurar cap a una de les formes.

—Mmm, sembla que hi ha un quist petitet. Però hauria de desaparèixer sol.

—Així, no és com els anteriors.

—No.

—Això vol dir que no cal que em preocupi?

—Sí. Com vas de dolor, últimament?

—Bé, per ser jo. Continuo meditant, faig acupuntura, coses així. Però des de l'embaràs vaig millor. El que em fa por és que no duri.

De fet, fa molt que no vaig a l'acupuntora, la qual cosa potser ja és senyal que estic millor de salut.

—Però sembla que estàs molt bé —diu la doctora, i jo m'assec, barallant-me amb la bata d'hospital perquè m'arribi als genolls—. Mira de no preocupar-te. A més, com diu ma mare, no ens preocupem mai del que cal.

D'acord.

Amb tot, marxo de la consulta i em sento bàsicament intacta. Camino uns quants carrers per agafar el metro i tornar a casa. M'agrada estar a Nova York, encara que de vegades sigui esgotador viure aquí. Mentre pugui mantenir l'assegurança de salut, hi ha un glamur innegable a te-

nir per escenari de la vida diària aquests edificis gegants i icònics, amb els carrers rectes i adornats amb arbres dels quaranta escuts. Veig el sol de mitja tarda que es reflecteix als edificis quan travesso una avinguda, i quan els taxis grocs s'amunteguen al semàfor, capto la sensació d'espai, de ser la protagonista d'una pel·lícula, i penso que a la meva jo de catorze anys li hauria encantat. M'obsessionava que les coses fossin boniques i emocionants, sempre frisant per delir-me. Quanta esperança tenia aquella noia. La cadena de coses que volia quan era més jove, els llaços que s'estiren enrere cap a versions de mi més rabioses, més innocents i més optimistes.

* * *

Ja a l'Upper West Side, els veïns de dalt em cuiden l'Ella. Li han donat el sopar i ja està a punt per anar a dormir. Quan la Madeline m'obre la porta, l'Ella està asseguda a sobre la seva motxilla, al rebedor. El rebedor és fosc i estret, per terra hi ha escampades sabates de totes les mides. Sento el marit de la Madeline que riu a la sala del costat i la petita, la Sophie, que parloteja. El cor m'esclata i alhora se'm trenca quan veig les cametes menudes de l'Ella i els seus texans petitons. Em mira amb els ulls blaus i rodons i corre cap a mi i se m'abraça a les cames, em prem la cara a les cuixes. Li poso una mà al cap tebi i sedós.

—Des de després de sopar que t'ha volgut esperar al rebedor —diu la Madeline amb un somriure resignat.

Quina nena. Molt tímida però ben ferma. M'acoto a

besar-li els cabells i li faig pessigolles a la panxa, amb molt de compte. Per evitar les reaccions al·lèrgiques, normalment l'abraço mirant de no tocar-la amb la pell nua fins que no puc canviar-la de roba i banyar-la. Però em fa un somriure secret i enorme i l'agafo i estrenyo el seu cosset càlid contra el meu, i sento que se m'agafa al coll amb les manetes i la cara. Dono les gràcies a la Madeline i baixem cap a casa, amb la motxilla, l'abric i les botes de l'Ella agafades com puc amb l'altra mà.

—T'ho has passat bé, *lillepus*? —li demano al replà. Fa que no amb el cap—. Ni una miqueta? Ni amb el gat?

—El gat es diu Joe!

Em barallo amb el pany i, al final, he de fer baixar la nena a terra. Respiro alleujada quan tanco la porta i ensumo les olors familiars del pis minúscul: roba neta, restes d'ahir, i l'aroma càlida i dolça de l'Ella.

Em trec l'abric i agafo una tovallola per netejar-li la cara i les mans. Sé que tindrè reaccions al·lèrgiques vermelles i doloroses que em faran picor tota la nit a la pell del coll per haver-la abraçat abans, tot i que ara m'estigui rentant. Els nens són del moment. O ets amb ells o no hi ets.

* * *

Death drop: semblant a la pirueta baixa enrere; comporta un salt, com el salt amb pirueta d'àngel, però el patinador passa immediatament a una posició baixa enrere.

* * *

Miro de parlar amb la meva germana Ingrid i amb el pare o la mare cada cap de setmana. Es van divorciar fa molts anys, una decisió que segurament va ser encertada però mal portada. Consulto totes les novetats mèdiques amb el pare, que és metge. Es deu preocupar, però no m'ho diu mai, i l'hi agraeixo. Les converses amb la mare, que és infermera, normalment giren a l'entorn de gent que coneixem. Diumenge al matí sec al sofà del menjador davant de l'ordinador. Fa sol i hi ha peluixos escampats arreu. Veig els panells de fusta de la paret que hi ha darrere la mare per la pantalla. Està planejant jubilar-se d'aquí a pocs anys. A Bergen plou i s'ha posat a recollir els llimacs invasors del jardí.

La veu li puja una octava quan parla amb l'Ella. Sempre li parla en noruec, encara que l'Ella li respon en anglès. Les deixo parlar entre elles, però sembla que totes dues volen que hi sigui. L'Ella acaba de parlar-li del gat dels veïns quan de sobte li agafa un atac de timidesa i marxa. Demano per la tieta Elsa. M'arreglo els cabells perquè no es vegin tan sense cos a la finestreta de la pantalla on surto i penso què puc dir per acabar la trucada. Però la mare agafa les regnes.

—I què, com estàs?

—Bé, molt cansada.

—Si visquessis més a prop podria ajudar-te més.

Té la veu tensa. No tinc gaires converses adultes amb la mare perquè quan l'Ella se'n va a dormir, que és quan seria natural parlar-hi, la mare dorm com un tronc perquè a Noruega són sis hores més tard. Aquests dies noto el pes

de ser l'única adulta a la vista, sempre responsable, però recordar-me de la mare explicant tot el que va sacrificar per mi no m'ajuda. Només em deixa més clar que, en general, no hi ha manera de travessar els abismes entre les persones.

—Potser puc fer un viatge el mes vinent i ajudar-te una mica —proposa, però llavors fa una pausa—. O no ho sé, s'acosta l'estiu. Hauré de mirar bitllets.

Tant de bo vingués demà mateix i s'ocupés de tot com va fer quan va néixer l'Ella. La melangia sobtada em fa venir ganes de plorar.

—Estaria molt bé.

Se'm trenca la veu i em fa vergonya, i totes dues fem veure que no ha passat res.

M'estudia la cara atentament a la pantalla.

—Ah, per cert!

La mare es pixela una mica i se li enganxa la veu als al-taveus i al principi no entenc què diu, només el nom Kjetil.

—Qui, el *meu* Kjetil?

—Sí, es trasllada a Nova York per la feina.

No sé què dir. No sé ni a què es dedica ara, però fa sis anys li va ser totalment i completament impossible trobar feina a Nova York.

—Ah, deu estar content.

—S'ha divorciat, saps? Volia un canvi, m'ha dit la Janne. Volia sortir de Noruega. Bé, *tu* ja m'entens.

—Sí.

Noto la intensitat de les meves emocions, la barreja fami-

liar d'agror i tristesa apaivagada pel que és ara la meva vida: l'Ella, Nova York, responsabilitats, vida adulta. S'acosta a la por. Però també hi ha un punt d'emoció nerviosa.

* * *

Em passo el dia intentant treure'm en Kjetil del cap, sense èxit.

Em desperto dilluns al matí, després d'una nit de somnis caòtics, i les espatlles i els braços, que fa setmanes que em fan mal, encara me'n fan més. L'espatlla dreta i els avantbraços són països freds, rígids, independents. Altres dies els noto calents i em maregen. Com superaré la setmana laboral, així? Busco una clínica local per començar la fisioteràpia que fa setmanes que endarrereixo. Per sort, tenen hora per a demà a la tarda.

L'Ella té dos anys. És molt pàl·lida i sovint és tímida quan hi ha gent. A en Nick el preocupa que sigui massa callada, però a mi no m'ho sembla. És una diferència cultural, també. A Noruega, sempre és millor ser callat. És més eixerida que altres criatures de la seva edat, o almenys m'ho sembla a mi. És només que li agrada pensar bé les coses abans de parlar. S'assembla a mi quan tenia la seva edat. Té els cabells fins i rossos i els ulls clars, de color blau. A l'hivern, de vegades em recorda una medusa petitona. Té una constitució exquisida, ni massa plena ni massa seca, però els seus trets menuts semblen fets d'alguna cosa una mica massa fràgil. Com si, si la pessigues-

sis, n'hagués de sortir un líquid clar i hagués de desaparèixer totalment. Quan la veig marranejar amb els cereals al matí, sempre recordo el que em deia la mare quan era una nena de poc pes que odiava menjar:

—Has de menjar-te el sopar o t'encongiràs fins que de tu no en quedarà res més que un bassalet petitet.

Els matins sola amb l'Ella són el meu moment preferit del dia. Entro sense fer soroll a la seva habitació, un raconet amb paper pintat de color groc. El pis era massa petit, abans que marxés en Nick. Trec l'Ella del llit que hi ha en una cantonada i porto el farcellet perfumat de son al lavabo calentó, i llavors la deixo dreta a terra amb molt de compte. Es queda allà en silenci parpellejant i badallant mentre li descordo el pijama d'una peça i l'hi trec. Sona la ràdio, baixeta. Als matins, l'Ella triga una mitja hora a parlar. Abans, l'únic so que se li sent és l'alè menut quant té la boca prop de la meva orella. És un animaló tranquil, perfectament independent.

* * *

El dimarts, quan he d'anar a fisioteràpia, marxo abans de la feina per trobar l'edifici a l'Upper West Side. A la sala d'espera petita, que encara té penjats els llums de Nadal, veig que soc l'única de menys de cinquanta. Ressegueix la paret una filera de cadires incòmodes amb braços de fusta. Com sempre, soc massa baixeta per tocar amb els peus a terra i tenir l'esquena al respatllet alhora. M'assec a la vora de la cadira amb les cames encreuades. A so-

bre la taula baixa del centre de la sala hi ha unes quantes revistes de disseny d'interior per a gent que té propietats. Ningú de la sala en té, n'estic força segura, però en fullejo una, tensa, mentre m'espero. Observo les fotos de tots els paisatges diferents que la gent veu quan es lleva (cases a Dallas, Nàpols, Suïssa), *foyers* enormes i escales amplíssimes, parets blanques i buides, sostres alts, terres de parquet brillant, la llum del sol que entra pels jardins verds. Imagina't omplir aquests grans espais amb la teva personalitat.

Fa temps que no vaig a un metge nou tota sola i, fins i tot quan era habitual que passés, dels vint fins al principi dels trenta, em posava nerviosa igualment. Era com si hagués de fer un examen, un moment en què havia d'actuar i em jutjarien. Des que va néixer l'Ella, la vida ha sigut meravellósament tranquil·la pel que fa a la meua salut. Vaig llegir en algun lloc que l'estrès pot empitjorar l'endometriosi, fins i tot provocar quists (la idea em fa venir una pujada de cortisol). Miro de tallar aquesta línia de pensament ara mateix, però evidentment no puc. Se m'acumulen l'eco dels passadissos de l'hospital, els llums brillants del sostre, la textura dels llençols hospitalaris i la sensació de nàusea de les quatre de la matinada. Em miro la resta de la gent de la sala d'espera, l'home de mitjana edat amb el bastó i la senyora gran minúscula i geperuda, i m'imagino el patiment que els porta aquí. Què fem quan se'ns acaba la salut?

Al final, una noia surt i diu:

—Laura Fa-ja...?

La corregeixo automàticament:

—Fjellstad, sí. Com a «fiord». És noruec.

Fa deu anys ja havia anat a una fisioterapeuta a Noruega, però era d'una altra mena que aquesta professional polida, amb cua de cavall, que es presenta com a Chelsea i em porta a una habitació destarotada amb el sostre baix, plena de bancs i aparells per fer exercici. La sala sembla apagada, fins i tot sota el cop del fluorescent. Quan miro els objectes de la sala no identifico què és exactament el que fa que sembli tan desmanegada. No hi ha res que sigui pollós en si mateix. El terra que, a primer cop d'ull, sembla de linòleum vell i esquerdat, en realitat és de quadrats de goma gruixuda que absorbeixen els cops i que encaixen com si fossin peces d'un trencaclosques, i els bancs i les màquines no estan massa desgastats, tampoc. A sobre una taula hi ha una pila de tovalloles blanques. Hi ha un home grandot amb una camisa encara més grandota i les espatlles caigudes que plega una altra muntanya de tovalloles blanques i les va apilant.

La Chelsea em fa seure en una cadira de plàstic i agafa una fitxa. Té els pòmuls amples, porta l'ombra d'ulls molt ben posada i duu els cabells de color ros cendra en una cua de cavall que es balanceja. Parla ràpid, somriu amb les dents una mica tortes i acaba totes les frases com si fossin una pregunta.

—I què, què hi tenim, aquí? —diu.

—Doncs fa temps que em fan mal les espatlles i els braços —em toco les espatlles, incòmoda—. Però últimament em costa treballar, així que... crec que és tendinitis.

—De què treballes?

—Faig feina d'administrativa en un despatx, tot davant de l'ordinador.

De fet, tot i que m'hi esforço, des de l'embaràs la postura se m'ha anat tirant cada cop més cap endavant, com una mena de gepa de vençuda amb un toc de goril·la. No estic gens grassa, però tinc una forma una mica estranya; la roba ja no em queda tan bé com abans.

—És el que en diem una postura defensiva —diu la Chelsea—. Les espatlles tiren endavant i fan que la barbeta també tiri endavant, i això escurça els músculs de la part del darrere del coll.

Em mira els braços fent-hi pressió de diferents maneres, dient-me que oposi resistència a la pressió i que li digui si em fa mal res. Quan se m'inclina al davant no puc evitar veure que té una pell del coll preciosa, suau i com de nacre. No em sap gens de greu que la gent tingui un cos esvelt, ters, juvenil; l'abundància de col·lagen. Li fa l'efecte que el problema de debò no és on em fa més mal. Segueix el dolor des de les punxades dels dits; viatja recte cap als canells i m'envolta amb força i en diagonal la part superior dels braços, com els llaços d'unes sabatilles de ballet. Els llaços m'encerclen les espatlles i continuen esquena avall, entre els omòplats. Allà fan una quadrícula de tensió al voltant de la columna, on sobresurt abans de la concavitat del coll. Més amunt, la quadrícula es converteix en un nus que em constreny el coll, els músculs que hi ha on el meu cos es converteix en cap estan durs i adormits.

Segueixo la Chelsea amb els ulls quan comença a prendre notes a la fitxa.

—Tinc alguna esperança? —somric vagament.

La Chelsea em somriu amb afecte i només un pèl de condescendència.

—Si fas els exercicis i et poses gel a les espatlles sovint, t'arreglarem de seguida!

Em connecta uns cables al coll, els cobreix amb bossetes de calor que agafa d'un bullidor i m'embolica amb tovalloles. Engega el massatge per estimulació elèctrica i n'augmenta la potència clic a clic fins que em comença a vibrar el coll. És una sensació estranya, però no desagradable. L'escalfor, la vibració suau i el pes calmant de les bossetes em tanquen els ulls. Estar asseguda a la cadira entre empleats i pacients que xerrotegen, ser on se suposa que he de ser sense haver de fer res, és una meravella.

La Chelsea s'enfila a la banqueta que hi ha darrere la meva cadira per fer-me els cinc minuts de massatge que venen després. Té les mans fortes i en pocs segons em troba una contractura entre l'espatlla i el coll. Xerra amb la seva col·lega sobre les ungles de gel. Jo només puc estar-me quieta i tancar els ulls, desitjant que el massatge continuï, encara que faci mal.

Rere les parpelles hi veig més fosc que normalment, i de sobte el tinc allà: en Kjetil. La manera agradable com m'atrau, la seva calidesa, l'olor de la seva pell, la seva veu i el seu riure. Però també hi ha un dolor terrible, com el gust de la sang. Quan vaig venir aquí sense en Kjetil,

no va ser només per superar una relació i continuar amb la següent. És com si travessant l'oceà Atlàntic m'hagués ofegat i aquesta fos una vida totalment diferent.

Quan s'acaba el massatge, obro els ulls i estic desorientada, com si m'hagués adormit.

La Chelsea em diu que m'assegui a la bicicleta de braços, que és exactament el que indica el nom. Em sento idiota fent grans cercles amb els braços per moure els pedals, com si fos un dibuix animat nedant.

—Fas exercici? —demana la Chelsea.

—Home, ho intento, però no és gaire fàcil perquè soc mare soltera —dic amb una veu que em sona estranya a mi i tot. Em sento tova, rara, a punt de plorar. Sé que aquesta noia de vint-i-cinc anys no em podrà oferir cap consol. Amb tot, sento que en vull alguna cosa, del seu món brillant i fàcil on no hi ha res espatllat.

—Ja, ja —diu la Chelsea, impertèrrita—. A veure si et puc trobar uns exercicis per fer a casa!

Torno a pedalar, com si m'haguessin renyat.

* * *

El problema amb els braços sembla que té alguna relació amb el divorci: va reparèixer per primer cop després de molts anys quan en Nick i jo ens vam separar. La meva postura es va deteriorar amb la relació. He mirat de controlar-la amb un massatge de tant en tant i uns exercicis que recordo vagament, però ara fa setmanes que em fan mal els braços fins i tot al principi de la jornada laboral.

El matrimoni em va permetre fer veure que era una persona normal durant uns quants anys. El principi va ser feliç; empassar-se tot el que era senzill i deliciós després d'haver estat amb el cor trencat per en Kjetil i d'anys de malaltia. Després, quedar-me embarassada sense haver hagut de passar per una fertilització in vitro va ser un cop de sort tan màgic que vaig oblidar-me de com de més fàcil hauria sigut tot si hagués estat al meu país. Vaig poder deixar totalment de banda qualsevol dubte sobre la meva situació al món i sobre el pare de la meva filla. Era com els exercicis que havia après a fer per evitar el cansament visual quan treballava amb l'ordinador: deixar de mirar la pantalla i deixar descansar els ulls en alguna cosa llunyana. Els músculs oculars s'esforçaven a distingir les teulades que hi havia enllà fins que de sobte, feliçment, recordaven com relaxar-se en el cel blau i clar. La sensació de tenir més territori, d'haver recuperat espai... Recordava com posar recta la columna i respirar fondo, com viure al món.

Podia acceptar qualsevol cosa si tenia l'Ella.

Amb el temps, però, entre en Nick i jo només hi havia falta de ressonància i un pou sense fons d'irritació. No era amor de veritat, era alguna cosa més petita.

—Hi ha gent que no sap portar la criança —havia dit la meva mare, d'una manera que volia fer-me costat però que venia amb un regust de crítica—. Ja saps que estadísticament és quan la gent perd el cap, oi?

Per dins, jo pensava que el fracàs del nostre matrimoni requeia sobre el fet que ell havia cedit a la temptació de

creure secretament que la meva malaltia era culpa meva. Que hi havia algun gran gest abstracte, heroic, a fer, però que jo em negava a fer-lo. Resistia la llauna del dolor constant pensant que si els rols fossin a la inversa, ell ho hauria arreglat tot d'alguna manera. Per ser justos, en Nick segurament no es va adonar del que significava estar malalta fins després que naixés l'Ella i que estiguéssim tan desbordats que cap dels dos podia amagar els trets menys atractius gaire estona.

Tant per tant, millor sola.

Tinc sort que no és inestable ni fa mal gratuïtament. De vegades m'atreveixo a pensar que el pitjor ja ha passat. Ja no em llepo les ferides. El repartiment que fem de l'Ella sembla més o menys adequat. Tots dos n'estem força pendents però de moment sembla que va bé. Jo treballo a jornada completa a la Casa d'Escandinàvia, però en Nick treballa molt i viatja força, de manera que continuo tenint l'Ella la major part del temps.

Així que vaig tenir la nova vida tentinejant com un xaiet acabat de néixer, va ser un alleujament viure sola un altre cop (no era el gran forat de solitud amb el doble de dificultats que m'havia temut). Entre la tristesa i els pensaments foscos que encara predominen, hi ha pauses. He tornat a escriure. Quan he acabat amb el matí, el viatge, la feina, tornar a casa totes dues, donar-li el sopar a l'Ella i posar-la a dormir, de tant en tant hi ha un foradet petit per estar sola amb mi mateixa. Estic esgotada, però de vegades netejo la taula de la cuina i m'assec mitja hora i poso les mans sobre el teclat del portàtil vell. Deixo estar

els manuscrits antics i, simplement, teclejo. Al cap d'una estona, em flueix alguna cosa, com si m'hagués endollat a un corrent. M'alleuja profundament que no em destorbin. Es desperten els vells músculs creatius i és una joia immensa veure que encara puc escriure, fins i tot després de dos anys en què semblava que ho abandonava tot per tenir la meva filla. Hi ha intimitat dins el meu cap: espero a veure si passa res, confio en el procés que fa. No ho he d'ensenyar a ningú, però no és no-res; de vegades és només un fluir de paraules descriptives o exclamatives, i de vegades és una coseta menuda i verda que es desplega a poc a poc. Altres vegades és una cosa fosca i ampla que fa un terrabastall quan cau escales avall, amenaçant de trencar el que sigui pel camí. El que sigui que creio és meu i prou.

* * *

Durant uns quants dies em sento vagament sense control. Hi ha ratxes de somnieigs no sol·licitats dels primers temps amb en Kjetil, quan encara estudiàvem. Estava tan content i era tan generós. Despertar-me a la seva habitació amb el sol entrant per la finestra, girar-me i veure els seus ulls marrons i somrients, les seves mans i els cabells càlids, com encaixaven de bé els nostres cossos, besar-nos tant que la barba incipient m'encetava la pell. Començava a rascar cap al vespre encara que s'afaités cada matí, així que encarava el ritual de l'afaitat amb precisió; la ratlla pulcra a les temples i al coll, fins i tot quan era estudiant i

tothom a Bergen duia els cabells grenyuts a l'estil dels setanta. Recordo la sensació de la pell suau contra els meus llavis quan li besava el clatell. Fins i tot després de tants anys és tan vívida que sembla perillosa. He treballat molt per tancar aquesta part del passat i aconseguir-ho va ser qüestió de supervivència. És deliciós obrir la porta una escletxeta. N'entra tant de color i tanta llum.

Un vespre, gairebé m'adormo només de posar l'Ella a dormir, però em llevo i truco a la meva amiga Tatiana per parlar amb una adulta. Li explico la història d'en Kjetil mentre netejo la cuina i em pregunta per què no li truco. M'assec al sofà. Tinc el menjador fet un desastre; encara amb buits en alguns racons però ple de joguines, revistes, roba. Recolzo el cap contra la paret de darrere del sofà i miro el sostre desigual.

—Perquè quan es va acabar gairebé em moro —dic, sabent que sono melodramàtica.

Hi vull parlar? No. És massa arriscat. Hauria de preguntar a la meva mare en quin barri viu. Si no hi contacto segurament podria evitar veure'l mai. En Kjetil va conèixer la seva dona just quan vaig marxar del país. Les relacions es van solapar una mica després que jo marxés, però abans que trenquéssim oficialment. Va ser una època de la nostra vida en què cap dels dos va gestionar les coses especialment bé. Amb tot, aquestes coses em produeixen força amargor. La sensació és freda i encallada, i de vegades s'escalfa i mareja, com la meva espatlla dreta. La Tatiana sap que abans de venir als Estats Units m'havien operat d'endometriosis i que el dolor crònic era un pro-

blema més greu quan vaig arribar que no pas ara. Sap que encara he de racionar l'energia i vigilar amb tot, i que, malgrat tot el que faig, el dolor encara reclama un determinat percentatge de la meva vida. Però fins i tot quan la gent coneix els detalls de la meva malaltia, fins i tot si els interessa entendre-la (un grup molt petit de gent), ¿com els he de fer comprendre en quina mena de món vivia en aquell moment? Amb prou feines podia descansar perquè el dolor era constant. Em semblava que no podia respirar, com si no hi hagués prou llum al món.

—Estava malalta —dic a la Tatiana—. No em podia imaginar que arribaria a fer una vida tan normal com la que faig —La Tatiana no diu res—. No sé ni si vol parlar amb mi. Ell també estava molt empenyat, quan el vaig deixar.

—Mira, no ho sabràs mai si no ho proves, no? —diu la Tatiana, que té ganes d'acabar la conversa amb un to positiu—. ¿Has donat un parell de voltes al que et deia de fer-te un perfil en una aplicació de lligar? Potser et distreu una mica. O et motiva a trucar-li. Estar soltera als trenta no és el mateix que als vint, t'ho ben juro.

La idea d'intentar fer-me atractiva a desconeguts m'atabala, per dir-ho suaument. La intimitat, la pal·lidesa, les olors i els punts febles dels cossos dels altres. L'últim cop que vaig quedar amb gent per lligar va ser abans de conèixer en Kjetil. Que lluminosa i que fàcil era la meua vida llavors; que miraculosament còmoda em sentia amb ell. Durant el primer orgasme que em va donar, a la seva habitació fosca amb les llums dels cotxes que passaven

parpellejant pel sostre, em veia a la pista de gel, intentant un cop rere l'altre que em sortís bé una pirueta difícil, gairebé arribant-hi però perdent velocitat, gairebé, *gairebé...* I llavors esperar un mil·lèsim per canviar de cama i utilitzar els braços per aprofitar tota aquella velocitat, *per fi*; un gir perfecte, gloriós, equilibrat, com si pogués durar per sempre. Només era el començament. La sola presència del seu cos semblava fer que el meu se sentís còmode.

* * *

Havia fugit de tots els lligams a Noruega, però quan em vaig convertir en mare vaig trobar que cuidar un bebè vulnerable era sorprenentment factible. La gent diu que ningú parla de les pitjors parts de la criança, però em feia l'efecte que abans de parir no havia sentit a parlar d'altra cosa. La gent que espera que el cos embarassat sigui gràcil i savi, que continua esperant que la criança vagi com una seda i que sempre els envaeixin sentiments d'alegria i seguretat, han tingut una vida molt diferent de la meva. Vaig passar-me les trenta hores de part en un estat de terror posposat, rebent l'ajuda del personal d'infermeria amabilíssim a cada torn, com havia passat durant les operacions, i contenta que en sortíssim vives totes dues i jo amb el mateix nivell de trastorn d'estrès posttraumàtic que abans.

Després de passar-me anys pensant que necessitar ajuda o cuidar altra gent seria el pitjor del món, l'arribada de